

**Dr. Babasaheb Ambedkar Open University**  
**Term End Examination January -2026**

**Course** : MASKT  
**Subject Code** : MASKT-12  
**Subject Name** : ભાષાવિજ્ઞાન, ઋકપ્રાતિશાખ્ય અને પાણિનીય  
શિક્ષા

**Date** : 19/02/2026  
**Time** : 03:00pm to 05:15pm  
**Duration** : 02.15 Hours  
**Max. Marks** : 70

- પ્રશ્ન-1 (અ) નીચે આપેલ કારિકાઓ સમજાવો. (કોઇપણ બે) (10)
1. ઉદાત્તશ્ચાનુદાત્તશ્ચ સ્વરિતશ્ચ સ્વરાસ્ત્રયઃ ।  
હ્રસ્વો દીર્ઘઃ પ્લુત ઇતિ કાલતો નિયમા અચિ ॥
  2. અર્ધમાત્રા તુ કળ્ઠ્યસ્ય એકારૈકારયોર્ભવેત્ ।  
ઓકારૌકારયોર્માત્રા તયોર્વિવૃતસંવૃતમ્ ॥
  3. ગીતી શીઘ્રી શિરઃકમ્પી તથા લિખિતપાઠકઃ ।  
અનર્થજ્ઞોઽલ્પકળ્ઠશ્ચ ષડેતે પાઠકાધમાઃ ॥
  4. ત્રાષસ્તુ વદતે માત્રાં દ્વિમાત્રં ચૈવ વાયસઃ ।  
શિખી રૌતિ ત્રિમાત્રં તુ નકુલસ્ત્વર્ધમાત્રકમ્ ॥
- (બ) નીચે આપેલ સૂત્રો સમજાવો. (કોઇપણ બે) (04)
1. ન્યાયમિશ્રાનપબાદાન્પ્રતીયાત્ ।
  2. સર્વશાસ્ત્રાર્થ પ્રતિકળ્ઠ મુક્તમ્ ।
  3. રક્તસંજ્ઞોઽનુનાસિકઃ ।
  4. ઋકારાદયો દશ નામિનઃ સ્વરાઃ ।
  5. અત્ર યમોપદેશઃ ।
- પ્રશ્ન-2 ભાષા વિજ્ઞાનનું કાર્યક્ષેત્ર તથા તેના અંગો જણાવો. (14)
- અથવા
- ભાષા ઉત્પત્તિ વિષયક સિદ્ધાંતો વિશે ચર્ચા કરો.
- પ્રશ્ન-3 પ્રાતિશાખ્ય શબ્દનો અર્થ જણાવી તૈત્તિરીય પ્રાતિશાખ્ય સમજાવો. (14)
- અથવા
- શિક્ષાનું લક્ષણ આપી શિક્ષાશાસ્ત્રનો ઉદ્ભવ અને વિકાસ જણાવી ઋગ્વેદના શિક્ષાગ્રંથો લખો.
- પ્રશ્ન-4 ટૂંકનોંધ લખો. (કોઇપણ બે) (14)
1. ધ્વનિપરિવર્તનના પ્રકારો
  2. સંસ્કૃત અને અવેસ્તા ભાષાનો તુલનાત્મક અભ્યાસ
  3. લૌકિક તથા વૈદિકસંસ્કૃતની વાક્યરચના
  4. ઉત્તમ અને અધમ પાઠકના લક્ષણો
- પ્રશ્ન-5 નીચેઆપેલાપ્રશ્નોનાયોગ્યવિકલ્પપસંદકરીઉત્તર લખો. (દરેકના બે ગુણ) (14)
1. અનુસ્વાર અને વિસર્ગને કેવા ધ્વનિઓ કહે છે?  
(A) યોગવાહ (B) અયોગવાહ (C) ધ્વનિઓ (D) નાસિક્ય ધ્વનિઓ
  2. સૌરાષ્ટ્રની નારી તન્ન બોલે એમાં કયો વર્ણ ઉચ્ચારાય છે?  
(A) નાસિક્ય વર્ણો (B) રંગવર્ણો (C) યમવર્ણો (D) વિવૃતવર્ણો
  3. ઋગ્વેદપ્રાતિશાખ્યના પ્રથમ પટલનું નામ જણાવો.  
(A) સંજ્ઞા-પરિભાષા પટલ (B) સંહિતા પટલ (C) પ્લુતિ પટલ (D) નતિ પટલ

4. ઋગ્વેદ પ્રાતિશાખ્યના કર્તાનું નામ જણાવો.  
(A) કૌત્સ (B) શાકટાયન (C) શૌનક (D) કાત્યાયન
5. ઋકતન્ત્રના કર્તાનું નામ જણાવો.  
(A) કૌત્સ (B) કાત્યાયન (C) શૌનક (D) શાકટાયન
6. વેદાંગ કેટલા છે?  
(A) 5 (B) 8 (C) 6 (D) 4
7. વર્ણાગમનું ઉદાહરણ છે?  
(A) ઈસ્કૂલ (B) સ્કૂલ (C) પૃથ્વી (D) સ્તુતિ

\*\*\*\*\*